

Die ritueel' rondom die doopbak

Jan J van der Walt, Potchefstroom

ABSTRACT

The ritual of Baptism

Christian rituals are a two-way channel of communication, expressing the believer's deepest hopes and prayers, and dramatizing God's promises and warnings. Thus the rituals in Baptism are of the greatest importance. The prayers, the questions to the parents, the actual act of baptism are rituals through which communication between the Holy Trinity and the parents as well as the congregation is expressed. In Baptism each Person of the Trinity has His own place and work according to the pactum salutis and the economy of the covenant in the Holy Trinity.

GEREFORMEERDE TRADISIE VAN 'N DOOPFORMULIER

In dieselfde mate waarin die stryd oor die doopleer ingewikkelder geword het, het die geloofsbelydenis, wat met die doop gepaard gegaan het, ook uitgebrei. So het die doopformulier mettertyd ontstaan (vergelyk Van der Bank, 1983:137-166; Balke, 1983:167-194; Tucker, 1983:311-323). Die kerke van die Gereformeerde Belydenis bedien die doop met 'n formulier wat sy oorsprong by Calvin het (vergelyk Van Genderen, 1983:293). Omdat die doop 'n opdrag van die Here aan sy kerk is (vergelyk Bijlsma, 1977:68; Van 't Spijker, 1980:12, 13; Van der Walt, 1982:8; Van Genderen, 1983:291), is dit vanselfsprekend dat 'n formulier vir die bediening van die doop voorgeskryf is. Die Gereformeerde Sinode van Dordrecht (1574) het die voorskrif so begrond: "Overmidts het ghevaerlick is, dat alle dienaren elck eene bysondere vermaninghe voor den bedieninghe des doops doen souden, soo isset besloten, dat de forme eenerleij sal wesen" (Biesterveld, 1905:81). Aangesien liturgiese formuliere nie dieselfde gesag as Die Formuliere van Eenheid het nie, spreek dit vanself dat hierdie voorskrif nie so rigories vertolk moet word dat, wanneer nodig ter wille van goeie begrip by die betrokkenes, die bedienaar nooit gedagtes of woorde in die formulier nader mag verduidelik nie, mits getrou gebly word by die leer in die formulier.

Die erkende gereformeerde doopformulier bestaan uit twee hoofdele: die onderriggende deel en die rituale deel. Die rituale deel bevat: voorbede, vrae, bediening van die doop en dankbede. Die bedoeling is dat die wyse waarop die doop bedien word in ware geloof en met volle begrip sal plaasvind. Hier is niks magies of misterieus-mistiek nie. Die doop-

1. Ritueel gee duideliker as die meer algemeen gebruikte term ritueel aan dat liturgiese handeling op leerstellige gronde deur die kerk vasgestel word, en dus nie net bloot die nakom van 'n ritus is nie.

formulier sorg dat die eenheid van geloof tussen liturgie en Belydenis tot uitdrukking kom (vergelyk Van 't Spijker, 1980:13). Die “drie punte” van “die leer van die doop” bedoel “niet theologisch-dogmatiese redenering” (Van der Wal, 1971:64) nie. Die “leer” van die doopformulier is die onderrig wat God self in die doop gee. “Hier gaat het over de leer, het onderricht, of de prediking, die door de doop tot ons komt.” (Van 't Spijker, 1980:15.) Dat die rituale ook vasgelê word, is nodig om te verseker dat verkeerde liturgie nie die suiwer Belydenis ondermyn en ontcrag nie. Die “nietverbalen Elementen” (Bieritz, 1987:786) moet nie onderskat word nie.

DIE VOORGELED OM 'N WARE DOOP

Die ritueel van die doop begin met die oproep tot gebed, terwyl drie doelstellings vir die doop en vir die gebed aangegee word: tot eer van God, tot ons troos en tot opbouing van die gemeente. Hoewel nie in dieselfde volgorde nie, kom die drie doelstellings in die drie vrae aan die ouers weer aan die orde.

Die ritueel van die doop word met gebed ingegaan, want sonder die genadegawe van God is die doop bloot water.

Wat Lloyd-Jones (1975:123) van die gebed sê, geld ook hier: “While we are travelling through this world as pilgrims, what is more important for us than that we should know how to keep in touch with God our heavenly Father? What is more vital to us than that we should know how we can receive God's blessings?”

Die begin van die gebed is *aanbidding*. Dit word gedoen in die herkenning van God se soewereine genade en oordeel in die Sondvloed en die Rooisee. Hier staan die eer van God voorop: Hy is almagtig en vrymagtig en genadig. So word Hy geëer.

Inherent in die aanbidding is smeking: dat rondom die doopbak nie die verskriklike oordeel van God nie, maar sy groot barmhartigheid sal werk. So bid die gemeente vanuit sy troos.

'n Gemeente wat elke keer bewus en onvervals rondom die doopbak bid, groei daar in “heil en heilservaring” (Ps 107 : 15), geloof en geloofservaring. Dit is tot opbou van die gemeente.

DIE TWEDE DEEL VAN DIE GEBED IS TOEVERTROUING

“Kragtens u grondelose barmhartigheid” word die dopeling aan God toevertrou: “hierdie kind van U”. Hierdie verbondserkenning is die grond vir die bede: “sien hom genadig aan”. God kan in sy soewereine reg ook met “sy nek aansien” (Jer 18 : 17), verwerpend aansien soos die mense buite die ark ervaar het en onder die waters van die Rooisee.

“Hierdie kind van U” is gebedstaal en verbondstaal wat die kind in God se hande van genade toevertrou. Daarom volg 'n bede om inlywing in die Seun, Jesus Christus. Die Vader doen die inlywing deur die Heilige Gees. En juis die inlywing word in die doop geteken en beseel. Die betekende saak, die werklike effektiewe inlywing, geskied deur die Heilige Gees in die wedergeboorte. In die sakrament kry die kind die vaste

belofte dat die Evangelie waaragtig is. “Het beslissend gebeuren heeft plaats gehad, toen Christus op Golgotha stierf als een verzoening voor de zonden der gehele wereld (1 Joh 2 : 2). Op grond van de daar gevallen beslissing gebeurt er echter ook iets, als God bij de doop zijn hand op een mens legt, hem betrekt in het sterven en opstaan van Christus, hem zijn Geest schenkt en zijn Rijk belooft. Er is nauwelijks groter gebeuren in een mensenleven denkbaar!” (De Ru, 1964:231.) Dit word nie veronderstel nie, dit is nie vanselfsprekend nie. Daarvoor word gebid.

Die derde bede is ’n erkenning van *algehele afhanklikheid* van God vir ’n werkende geloof, waarsonder die verbond nie realiseer nie. Sonder werke is geloof dood: “ ’n Liggaam wat nie asemhaal nie, is dood. So is die geloof wat nie tot dade kom nie, ook dood.” (Jak 2 : 26.)

Hierdie bede is gewef om die geloofsdaad “aanhag”. Christus word “aangehang” deur: oprepte geloof, vaste hoop en vurige liefde.

Sondag 7 (antwoord 21) van die Heidelbergse Kategismus beskrywe “ware geloof” as die “vir waaragtig hou” van alles wat God in sy Woord aan ons geopenbaar het.” Daarmee word die aktiewe karakter van geloof uitgedruk. Geloof doen, soos Jesus leer in die gelykenis van die twee seuns (Matt 21 : 28 - 32). Geloof word meteen ook as ’n daad uit volle versekerdheid gekarakteriseer. Terselfdertyd dui die Kategismus aan dat geloof in geen mate vryblywend is nie, maar dat dit ’n verbindende keuse is.

Die derde bede sluit regstreeks aan by die “ten derde” van die onderrig (“as ons somtyds uit swakheid in sondes val”). deur te bid om “hulle kruis blymoedig te dra”, en deur te bid vanuit “hierdie lewe, wat tog niks anders as ’n voortdurende sterwe is nie”.

“Ons swakheid” noem Paulus as die rede waarom die Heilige Gees ons “te hulp kom” in ons gebede (Rom 8 : 26). Paulus praat van swakheid in die enkelvoud, dus nie oor “the varied manifestations of our infirmity” nie, maar van “the infirmity itself” (Lloyd-Jones, 1975:123). Swakheid is nie dieselfde as sondes nie, maar mag tot sonde lei. “There are certain weaknesses, lack of powers, certain disabilities and inabilities that result from the Fall. That is what is primarily meant by ‘infirmity’.” (Lloyd-Jones, 1975:124.) Die swakhede kan fisies van aard wees, want die sonde het die mens ook in sy liggaam swak gemaak. Die swakheid sien hoofsaaklik op geestelike onvermoë: “the most important of which is ignorance and inability to understand” (Lloyd-Jones, 1975:124).

In hierdie selfde sin praat die doopformulier oor ons swakheid.

Geloof is toe-eiening, jou verlaat op die versekerde kennis uit die Bybel verkry. Om hierdie toe-eiening word gebid “*sodat*” die gedoopte “getroos” mag lewe en sterwe. Want dan herken die gedoopte in die Regter op die regterstoel met die finale oordeel dieselfde Jesus Christus wat vir hom gesterf het.

In die gebed deel die hele gemeente rondom die doopbak: aanbidgend, toevertrouend en afhanklik. En vir die gebed is daar net een grond: die verbond van God, Vader, Seun en Heilige Gees. Want die verbond waar-

borg: daar is een God en een Middelaar tussen God en die mense, Jesus Christus ons Here. En daar is een manier om te bid: deur die werkende krag van die Heilige Gees wat in ons woon.

DIE OPROEP VAN DIE DOOPOUERS

Ouers word opgeroep omdat hulle hul kind aanbied vir die doop. Hulle kom kragtens hulle eie verbintenis deur God met Hom. Maar in die verbondsverhouding neem hulle Hom juis op sy woord dat hulle kind saam met hulle sy erfgenaam is (vergelyk Small, 1968:116). In die Ou en Nuwe Testament staan in die verbond die gesin sterk op die voorgrond. "Door hun ouders staan kinderen onder de zeggenschap van Christus. Door hun ouders doet Christus in de doop enerzijds op kinderen zijn rechten gelden en doet anderzijds zijn beloften komen." (Versteeg, 1983:126.) Daarom behoort ouers *met* hulle kind opgeroep te word; hier is 'n band wat by die doop moet geld en sigbaar behoort te blyk. Hoewel formele en middelmatige sake nooit oordryf moet word nie, vra die gesinsagteruitgang in die Christelike kerke om hierdie beklemtoning. Dit is nodig dat eensydige individualisering by die doop (vergelyk Marais, 1974:154) duidelik en openlik afgewys word deur gesinsbetrokkenheid kragtens die wese van die genadeverbond. Bijlsma (1977:68-80) het 'n geldige en ernstige pleidooi gelewer: "Wanneer de gezinsdoop wordt voltrokken telkens wanneer het gezin met een nieuw gezinslid wordt uitgebreid, moet de aandacht vallen op het geheel van het gezin. Want het gaat om het gehele huis, dat binnen de christelijke gemeente leeft. De jongste leden van Christus' lichaam zijn daar niet van uitgesloten. En tegelijk blijven ook de andere gezinsleden er bij behoren."

Die praktiese beswaar dat die kind te veel aandag aftrek terwyl die vrae beantwoord word, geld slegs wanneer die doop te lank vertraag is en die kind al onrustig voel in 'n vreemde omgewing. Dit sal slegs by uitsondering anders wees.

DIE AANSPREEK VAN DIE DOOPOUERS IS 'N EVALUERING

Die benaming waarmee 'n liturg gelowiges aanspreek "is een belangrijk ding" (Van der Wal, 1971:53), want daarin word 'n evaluering van die gelowiges uitgedruk. Daarom gebruik Paulus in sy Briewe altyd 'n positiewe waarderende aanspraak, selfs ondanks sondes wat hy daarna bestraf. Bewus of onbewus, 'n neutrale aanspraak "gemeente" is koud, uit die hoogte, en sonder erkenning van die aard van die gelowiges as *gemeente van die Here*.

Daarom is dit nie onverskillig dat die doopouers aangespreek word: "Geliefdes in die Here Christus" nie. Hierdie aanspraak moet verstaan word in die lig van die ooreenstemmende aansprake in die Nuwe Testamentiese Briewe (Rom 1 : 6, 7; 12 : 19; 1 Kor 1 : 2; Ef 1 : 4 - 6; Kol 3 : 12; 1 Tess 1 : 11; 1 Pet 1 : 2; Jud 1). Samevattend blyk uit die Nuwe Testament dat die verbondsouers eiendom van die Here is en deel in sy liefde (vergelyk Grosheide, 1957:36; Ridderbos, 1959:28; Ridderbos, 1960:216; Greijdenus, 1933:561; Calvyn, 1892:177; Hodge, 1964:40; Lohse, 1968:210, 211).

Al is die ouers en hulle kind sondeers, die gemeente het hulle lief, want God het hulle lief (vergelyk Mal 1 : 2) in sy verbondsgenade.

In hierdie aanspraak verdwyn alle behoefte aan sentimentaliteit maar ook alle koue gevoelloosheid rondom die doopbak. Dit is natuurlik moontlik dat die warmhartige woorde koud en harteloos uitgespreek kan word, maar dan is die liturg misplaas en sy rol toneelspel.

DIE GELOOFSONDERSOEKENDE VRAE AAN DIE OUERS

Voorafgaande tugoefening

Die ouers word aangespreek want “er is geen lijn naar het kind dan via de ouders” (Van der Wal, 1971:56; vergelyk Gen 17:7; Hand 2:39; 16:31). In God se verbond bly sy skeppingsordinansie staan: die mens is in die huwelik geskape om kinders te hê (Gen 1 : 28), omdat Hy “ ’n geslag van God gesoek het” (Mal 2 : 15). Die gebrokenheid van die lewe na die sondeval in kinderlose huwelike en huweliklose gelowiges verander nie die skeppingsordinansie of die wese van die verbond nie. (Met kinderlose egpare en ongetroude gelowiges het God sy eie geldige doel.) Deur die doop heilig God sy skeppingsordinansie in sy kerk met die teken en seël van die belofte van die wedergeboorte (vergelyk Calvyn, 1900:45, 46 en 1956:ix, xv, 12, 17; Nederlandse Geloofsbelijdenis, artikel 34).

Die doop werk nie meganies nie, want ons verkry deur die sakrament geen genade tensy ons dit deur geloof aanneem nie (Calvyn, 1956:iv, xv, 15). Trouens, die doop is vir geen mens noodsaaklik tot sy saligheid nie (vergelyk Mentz, 1960:95), maar is ’n versterking van ons geloof (Nederlandse Geloofsbelijdenis, artikel 33). Geloof is die eis rondom die doopbak, en die ouers moet daar ’n geloofskeuse maak. Daartoe is hulle in staat deur hulle wedergeboorte (Joh 3 : 15 - 19); (Dordtse Leereels iv, 16). Dit beteken nie dat ouers met God ’n verbond sluit “on behalf of their children” (Small, 1968:12) nie. Hulle ontvang in geloof God se verbondsbelofte. Daarom kom die tug oor hulle gewete en leer in die eis: “nie uit gewoonte of bygeloof gebruik nie”. Hier word die onoorbrugbare kloof tussen geloof en formalisme blootgelê (vergelyk Hattingh, 1988:28-40). God “haat” (Amos 5 : 21; Sag 8 : 16, 17) “godsdien” waarin die formele wel in orde is, maar die hart dood is (vergelyk Ridderbos, 1932:220; 1935:119).

Wanneer ouers (en gemeente) sonder geloofsdaad en geloofservaring passief die doopbak passeer, degradeer hulle ’n genadedaad van God tot betekenislose sleur (vergelyk Van der Wal, 1971:56).

Woelderink (1946:357) karakteriseer sleur of gewoonte: dat die doop nie meer troos nie, en aan dié troos is daar ook nie meer behoefte nie. Van ’t Spijker (1980:5) soek die oorsaak van die gewoonte en sleur wat ingesluit het by openbare geloofsbelijdenis: “een symptomatische onwil” om werklik te begryp wat openbare geloofsbelijdenis waarlik is, en hy noem die toestand “bijzonder fnuikend voor de kerk” omdat sleur in die sakramentsgebruik “funest” is vir die kerk. Daarom hersien Van ’t Spijker (1980:5) met realisme die bekende gesegde van J. A. Wormser tot: “Leer die lidmate van die kerk hulle doop verstaan, en die kerk is gered.” Hierdie besef bring die aandrang om gesonde dooppastoraat

te beoefen (vergelyk Small, 1968:112, 175; Burkhart, 1959:204; Van 't Spijker, 1980:26; Bijlsma, 1977:91) en dus die opbou van die gemeente deur die doop ernstig ter hand te neem in die lig van Efesiërs 4 : 12 - 16.

Maar ook “bygelowigheid” kan nie as outyds afgeskryf word nie. Bonatuurlike magiese krag word nog soms van die doop ver wag wanneer ouers skielik aandring op die doop van 'n siek kindjie (vergelyk d'Assonville, 1981:74).

Die tugoefening vra die ouers rondom die doopbak om “ongeweins” te antwoord. Dit vra voorafgaande gelowige selfondersoek. Soos Bijlsma (1977:99) sê: “Nee” is beter as om geweins “ja” te sê, want dan kan die pastorale diens werk na 'n opregte “ja” toe.

EERSTE DOOPVRAAG: VOOR DIE SOEWEREINE GOD

Die eerste vraag bring die verbondsouers voor die volle inhoud en onder die gewig van die erfsonde: die kind wat hulle aanbied, is 'n sondaar uit sondaars, erflik “aan die verdoemenis self onderworpe”. Hierdie verbysterende waarheid moet die ouers in die teenwoordige tyd uitspreek. Hulle kan wel in die lig van God se genade die harde oordeel maar lydelik dra (“slikken”, van der Wal, 1971:58), maar dan trap hulle in die slagat van nie-ongeweins-nie. Eers as eg en waar die skuld en werklikheid van die erfsonde bely is, eers dan kry die “nogtans” van die genade sy volle ryke betekenis en belewing.

Die genade is nooit outomaties nie. God werk eenvoudig nie met 'n mens soos met 'n outomaat nie, soos met 'n stok en 'n blok nie, vernietig nie die wil nie en dwing dit nie met geweld teen sy sin nie, maar maak dit geestelik lewend, genees, verbeter en buig dit tegelykertyd lieflik en kragtig – dit is die ware en geestelike vernuwning en vryheid van ons wil (Dordtse Leerreels iv, 16). Die verbondsouers moet daarom skuld bely en genade glo.

Die heerlike genade wat in geloof aangeneem word, is: “nogtans in Christus heilig is”. Dit is voltooi, Christus het die versoening volbring.

Die “nogtans” kom voort uit God se ewige verkiesing. “Immers, als het verbond der genade van de verkiezing wordt losgemaakt, houdt het zelf op een verbond der genade te zijn en gaat het weer in een werkverbond over. De verkiezing houdt toch in, dat God de zaligheid, die de mensch heeft verbeurd en nooit meer in eigen kracht verwerven kan, hem nochtans om niet en uit genade schenkt.” (Bavinck, 1931:255)

“Heilig” is 'n woord van onpeilbare diepte, want God is die “Heilige”: “Ek is God en nie 'n mens nie, die Heilige in julle midde.” (Hos 11 : 9.) (Vergelyk Eks 15 : 11; Jes 40 : 25; 43 : 15; Hab 1 : 12; Lev 11 : 44; Luk 1 : 35; 1 Pet 1 : 15, 16; Op 3 : 7.) God is die Heilige omdat Hy die enige God is, volkomeheid van deugde het en enkelvoudig is. Die Heilige is ontsagwekkend en aanbiddelike, onmeetbaar, onnaspeurlike, volledige majesteit, almagtig, wys en soewerein – woorde bly ontoereikend!

*As ek dink aan u gestrengheid,
dan meng liefde en vrees deureen;
en ek voel hoedat daar angste
sidders deur my lede heen. (Ps 119 : 44.)*

'n Mens is heilig of geheilig deur die genade van God wat hom met Hom in gemeenskap bring en versoen. 'n Mens se heiligheid is sy toewyding aan God, afgesonder *vir* God (vergelyk Grosheide, 1959:201; Ridderbos, 1932: 105). God sonder mense *vir* Hom af "in Christus", dit wil sê deur die versoening wat Christus bewerk, tot 'n "nuwe bestaanswyse onder sy gesag" (Floor, 1967:44). In antwoord op die vraag, of hulle van hulle kind "nogtans bely dat hy in Christus "geheilig is", moet die ouers rekening gee of hulle ongeveins glo dat Christus se sterwe en betaling ook hulle kind se versoening met die Heilige is (vergelyk 2 Kor 5 : 18, 19; Woelderink, 1946:86). In verbondstaal kan "in Christus geheilig" moeilik duideliker omskrywe word as antwoord 26 van die Heidelbergse Kategismus: "Dat die ewige Vader van ons Here Jesus Christus ter wille van sy Seun Christus ook my God en my Vader is".

Die doopformulier onderskei in die tweede paragraaf ("ten tweede") van die onderrig en *vir* die eerste doopvraag tussen *in* Christus geheilig en *deur* die Heilige Gees geheilig. In Christus geheilig stel die "regspisio" (Barnard, 1984:73) van die verbondskind dat hy "kragtens sy deelgenootskap aan die verbond reg het op die beloftes van regverdiging deur die bloed van Christus" (Floor, 1983:94). Deur die Heilige Gees gereinig sien dan op "die toe-eienende werk van die Heilige Gees" (Floor, 1983:95), op sy werking van geloof wat ons Christus en al sy weldade deelagtig maak.

DIE TWEDE VRAAG: VOOR DIE OPENBARENDE GOD

Die tweede vraag plaas die ouers vierkantig voor God wat Homself geopenbaar het in die Ou en Nuwe Testament, en die openbaring deur sy kerk ter plaatse laat verkondig. Die openbaring en prediking moet hulle glo. Ware godsdiens is eenvoudig 'n saak van indikatief en imperatief: openbaring en glo.

Alles wat in die tweede paragraaf van die onderrigende deel oor die drie-enige God geleer is, kom hier as geloofsbelydenis aan die orde.

Die gemeente is 'n geloofseenheid, 'n geloofsgemeenskap. Daarom kom in hierdie tweede vraag leertug aan die orde (vergelyk Calvin, 1982:47). 'n Gemeente wat prakties sonder leertug lewe, durf hierdie vraag nie vra nie.

Die vraag soek nie super-gelowiges nie, maar ware gelowiges. "Een zwak en veelszins duister maar levende geloof is belangrijker dan een keurig geordende, punctuele, maar dode kennis." (Van der Wal, 1971:75.) Nogtans, geloof is die poort na die doop.

DERDE DOOPVRAAG: VOOR DIE ALWETENDE GOD

God is die hartekenner. Hier word gevra na die verbondsouers en hulle kind se nakoming van die tweede deel van die verbond. In die onderrig-

deel is geleer dat alle verbonde twee dele het. Met hierdie vraag staan die doopouer voor God wat nie kan lieg nie (Tit 1 : 2), en vir Wie niemand kan belieg nie. Hoe moet die tweede deel van die verbond nagekom word?

God het sy verbond met 'n eed ingestel terwyl Hy by Homself sweer (Gen 22 : 16, 17; 24 : 7; 26 : 3; Eks 32 : 13; Jer 11 : 1 - 5; Luk 1 : 73; Heb 6 : 16 - 20; 7 : 19 - 22). Die genadeverbond met sy volk is die vrug van die ewige verbond tussen Vader, Seun en Heilige Gees (Bavinck, 1931:249; Lloyd-Jones, 1976:104-106; Small, 1968:16). Daarom hou die doopformulier ook deurgaans die ekonomie (huishouding, samewerking) van die Drie Persone voluit in balans.

Volgens die eie aard van 'n verbond is dit tussen mense ook met 'n eed bevestig en tussen gelowiges met 'n eed by die Naam van die Here (Gen 26 : 28; Eks 22 : 11; 2 Sam 21 : 7). Die opmerklike is: God vra nêrens van die mens 'n eed om van sy kant sy deel van die verbond te bevestig nie. God vra enkel: trou, gehoorsaamheid (Gen 17 : 9, 14; Eks 19 : 5; Lev 26 : 15, 44; Deut 19 : 9; Heb 8 : 10; Ef 5 : 6). Daarom is dit te sterk gestel as Van 't Spijker (1980:52) aan die "doopbelofte" van die ouers "de kracht van een eed" toeskrywe. Die mens het nie iets in homself waarop hy hom by/teenoor God met 'n eed aanvaarbaar kan maak nie (Heb 6 : 16). Die mens kan sy deel van die verbond alleen met 'n lewende geloof, trou en gehoorsaamheid bevestig. Wanneer Josia (2 Kon 23 : 3) "die verbond voor die aangesig van die Here sluit", dan beteken dit: "Om die Here te volg en sy gebooe en sy getuienisse en sy insettinge met die hele hart en met die hele siel te onderhou, om die woorde van hierdie verbond wat in hierdie boek geskrywe is, te bevestig." Daarom som Van 't Spijker (1980:26) die saak reg op: "Men kan de weldaden van Christus nooit ontvangen zonder de verbondenheid aan Hem Zelf."

Die "doopbelofte" het geen groter krag as gelowige aanvaarding van die verbondsverpligting wat God soewerein oplê nie. Al was daar geen "doopbelofte" nie, het die verbond self nog in sy verpligtinge vasgestaan: "Aangesien daar in alle verbonde twee dele is, daarom word ons ook weer van *Godswee* (kursivering toegevoeg) deur die Doop vermaan en verplig tot 'n nuwe gehoorsaamheid . . . En die ouers sal verplig wees om hulle kinders, as hulle opgroei, hieromtrent breedvoeriger te onderrig." (Vertaling vóór 1976.) Die weglating van "van *Godswee*" is 'n verskraling asof die eie aard van 'n verbond "vermaan en verplig".

Die verbondsouers is nie op hulle "doopbelofte", dus hulle eie integriteit, eerstens aan te spreek nie, maar op die verbondsverpligting van *Godswee*. Daarin lê die eie aard van die genadeverbond. Die "doopbelofte" is maar 'n tingerige fondament om Christelike onderwys en kategese te dra.

In die verbondspilig staan 'n kind se verhouding met God vóór alles (vergelyk Deut 6 : 4, 7, 20 - 25; Ef 6 : 1). Die verbondsonderrig is nie "het wennen" (Van der Wal, 1971:78) aan 'n aantal gedragsreëls (bid, Bybellees, erediens bywoon) nie (vergelyk d'Assonville, 1981:91). "Tot een

persoonlik geloof moeten onze kinderen gebragt worden, want niemand wordt zalig door het geloof van zijn vader of moeder.” (Woelderink, 1946:361.)

DIE “JA”-ANTWOORD

Om “ja” te sê op al die vrae, is om “ja” te sê vir God, ongeveins, opreg. Wie “ja” sê en nie doen nie, lieg nie vir mense nie, maar vir die Heilige Gees (Matt 21 : 28 - 31; Hand 5 : 4).

Die gemeente behoort ook uitgesproke hulle verbondsverpligting te aanvaar. In Deuteronomium 6 : 4 - 9 word nie net die biologiese ouers verantwoordelik gestel nie, maar “Israel”. Small (1968:114) stel voor dat aan die gemeente gevra word: “Do you, the members of this congregation, receive this child of the covenant, and do you engage with God and these parents to aid in every possible way to ministry to this family, to the end that these baptismal vows may be fulfilled?”

DIE BEDIENING VAN DIE DOOP

Die doop is ’n teken van reiniging (Du Preez, 1985:25, 73; Links, 1975:11; Adams, 1976:1-8). Daarom moet dit nie slegs met nat vingerpunte bedien word nie, nie “weinigens Wassertropfen” (Bieritz, 1987:786) nie, want dan gaan die nie-verbale spreke van die teken verlore. Du Preez konkludeer na sy indringende navorsing: Daar is geen regverdiging van ’n doopbediening wat op minder as besprinkeling neerkom nie (Du Preez, 1985:87).

Die doop betrek die liggaam van die verbondskind ook binne God se beloftes: Dit gaan oor *die mens* wat gedoop word. Word die doop te veel vergeestelik, word ook vergeet dat ons “met liggaam en siel” aan Christus behoort en dat ons liggaam tempel van die Heilige Gees is (1 Kor 6 : 15). In ’n tyd soos ons s’n waarin sondes “teen die liggaam” (1 Kor 6 : 18) opmerklik toeneem, is dit noodsaaklik om elke vorm van miskenning van die liggaam se betrokkenheid in die doop met mag en krag te weerstaan: in die doop lê die Here beslag op jou liggaam net soveel as op jou siel. Daarom word die voorkop in die doop besprinkel.

“Omdat die verseeling van die ganse lewe van die gelowiges tot ewige onaantasbare eiendom van God, in die Skrif simbolies voorgestel word as ’n verseeling op die voorkop (Op 7 : 3; Eseg 9 : 4 - 6), as skrywe van die Naam van God op die voorkoppe (Op 14 : 1; 22 : 4), is die voorkop as verteenwoordigend van die ganse mens, die mees geskikte deel van die liggaam vir besprinkeling in die Naam van die drie-enige God.” (Du Preez, 1985:87.)

DANKGEBED

Die dankgebed is sonder euforie, sonder selfbehaaglikheid, maar vol vreugde en dankbaarheid op grond van die verbondswerklikhede. By die aanbiddende aanspraak van die voorgebed, voeg die dankgebed “Vader” by. So eindig die heerlike liturgie rondom die doopbak: “Vader”. Om ’n vader te hê, beteken om onder sy sorg te groei. Dit is die bede van die dankgebed: “groei en toeneem in die Here Jesus Christus”. Die verbond van God is die teenoorgestelde van stagnasie, want

stagnasie groei n t in selftevredeheid, en lewe in verlede tyd, “repristinieren” (Bieritz, 1987:796); repristinasi e-teologie wat net die ou teologiese redenasies herhaal (“monotone represtinatie” (Doekes, 1979:46)) sonder om soos Calvyn te weeg en nuut te dink in terme en betekenis wat eietyd is. Repristinasi e-teologie misken die belofte van die Heilige Gees (vergeelyk Van der Walt, 1986:135): “dat Hy in ons wil woon . . . totdat ons eindelijk onder die gemeente van die uitverkorenes in die ewige lewe vlekkeloos gestel sal word”.

DOOP MET WATER

Water is die element waarmee die reiniging van die sonde in die doop voorgestel word. As water nie meer binne ’n bepaalde kultuur vanself en nie-verbaal die boodskap van reiniging oordra nie, verloor die sakrament van die doop aan die vermo e “om ons deur die gebruik daarvan die belofte van die evangelie nog beter te laat verstaan”. Die vraag is of besprinkeling met water in ons kultuur nog die onmiddellike nie-verbale boodskap van die sakrament oordra. Bieritz (1987:795) waarsku teen “Plausibilit tsverlustus”, dit is aanneemlikheidsverlies, verstaanerosie, van die nie-verbale sprake van die doop.

SLOTOPMERKING

Die doop kan nie gewysig word nie, want dit is deur die Here ingestel. Daarom is die Kerk geroep om groot erns te maak met behoorlike indringende dooppastoraat by voornemende doopouers. En die rituale moet in die doopliturgie altyd duidelik spreek: geen aframmeling van die formulier nie, geen onbetrokke aflees van die gebede nie. En geen optooiing om die doop “plegtiger” te maak en daarmee juis te degradeer nie.

LITERATUURLYS

- Adams, J.E. 1976. *Meaning and mode of Baptism*: Nutley, NJ: Presbyterian and Reformed Publishing Company.
- Balke, W. 1983. Middeleeuwse doopleer en dooppraktijk. (*In* Van ’t Spijker, W *et al.* Rondom de Doopvont. Goudriaan: De Groot, p 167-194).
- Barnard, A.C. 1984. *Ek is gedoop*. Pretoria: NG Kerkboekhandel.
- Bavinck, H. 1931. *Magnalia Dei*. Kampen: Kok.
- Bieritz, Von KH. 1987. Die Taufe als Zeichenhandlung. *Theologische Literaturzeitung*. 112(11):786-798.
- Bijlsma, R. 1977. *De Doop*. Kampen: Kok.
- Buckhart, H. 1959. *Kingdom, Church and Baptism. The significance of the doctrine of the church in the theology of John Calvin*. Proefskrif: University of South California.
- Calvin, J. 1982. *Treatises against the Anabaptists and against the Libertines*. (Editor and translator: BW Farley.) Grand Rapids: Baker Book House.
- Calvyn, J. 1900. *Efese*. (Uitlegging op de Zendbrieven (4). Vertaler: AM Donner.) Leiden: Donner
1892. *1 en 2 Petrus* (Uitlegging op de Zendbrieven (8). Vertaler: AM Donner.) Leiden: Donner
1956. *Institutie* (3). (Vertaler: A Sizoo.) Delft: Meinema.
- d’Assonville, V.E. 1981. *Die Gereformeerde Doopsformulier*. Potchefstroom: Marnix.
- De Ru, G. 1964. *De Kinderdoop in het Nieuwe Testament*. Wageningen: Veenman.
- Doekes, L. 1979. Het gebed in de Gereformeerde dogmatiek na Calvijn. (*In* Trimp, C. *red.* *De Biddende Kerk* Groningen: De Vuurbaak, p 43-83.)

- Du Preez, J. 1985. *Besprinkeling as Doopvorm?* (Annale Universiteit Stellenbosch 1 B(1).) Stellenbosch: Universiteit.
- Floor, L. 1983. *Die heilige Doop in die Nuwe Testament*. Potchefstroom: Potchefstroom Teologiese Publikasies.
- _____. 1967. Die formule "in Christus" by Paulus. Skripsie doktorale eksamen: PU vir CHO. p 53.
- Greijdanus, S. 1933. *De Brief van den Apostel Paulus aan de Gemeente te Rome*. (Kommentaar op het Nieuwe Testament VI.) Amsterdam: Bottenburg.
- Grosheide, FW, red. 1959. *Bybelse Ensiklopedie*. (Vertaal deur JH van Wyk.) Kaapstad: Verenigde Protestantse Uitgewers.
- _____. 1957. *De eerste Brief van Paulus aan de Kerk te Korinthe*. (Commentaar op het Nieuwe Testament.) Kampen: Kok.
- Hattingh, C. 1988. Formalisme, die groot struikelblok in gemeentebou? (*In* Venter, CJH, red. *God bou op deur sy Woord*. Potchefstroom: Departement Sentrale Publikasies, PU vir CHO. p 28-43.)
- Hodge, C. 1964. *A Commentary on the Epistle to the Ephesians*. (Geneva Serie Commentary.) London: Banner of Truth Trust.
- Lloyd-Jones, DM. 1975. *Romans. An Exposition of Chapter 8:17-39. The final perseverance of the saints*. Edinburgh: Banner of Truth Trust.
- _____. 1976. *Romans. An Exposition of Chapter 5. Assurance*. Edinburgh: Banner of Truth Trust.
- Lohse, E. 1968. *Die Briefe an die Kolosser und an Philemon*. Göttingen: Vandenhoeck.
- Links, AG. 1975. *Baptisterium*. Kampen: Kok.
- Marais, W. 1974. *Die Kinderdoop en besprekings*. Pretoria: W & M Uitgewers.
- Mentz, H. 1960. *Taufe und Kirche in ihren ursprünglichen zusammenhang*. München: Chr. Kaiser Verlag.
- Ridderbos, H. 1958. *Aan de Romeinen*. (Commentaar op het Nieuwe Testament.) Kampen: Kok.
- _____. 1960. *Aan de Kolosenzen*. (Commentaar op het Nieuwe Testament.) Kampen: Kok.
- Ridderbos, J. 1932. *De Kleine Profeten (1)*. (Korte Verklaring der Heilige Schrift.) Kampen: Kok.
- _____. 1935. *De Kleine Profeten (3)*. (Korte Verklaring der Heilige Schrift.) Kampen: Kok.
- Small, DH. 1968. *The Biblical Basis for Infant Baptism*. Grand Rapids: Baker Book House.
- Tucker, CA. 1983. *Het klassieke doopformulier*. (*In* Van 't Spijker, W *et al.* *Rondom de Doopvont*. Goudriaan: De Groot. p 311-323.)
- Van der Bank, JH. 1983. *De doop in de vroege kerk*. (*In* Van 't Spijker, W *et al.* *Rondom de Doopvont*. Goudriaan: De Groot. p 137-166.)
- Van der Wal, C. 1971. *Amen en Beamen*. Kampen: Kok.
- Van der Walt, JJ. 1982. *Soek die Here in sy tempel*. Potchefstroom: Potchefstroomse Teologiese Publikasies.
- _____. 1985. *Teen hierdie strominge die kerk*. (*In* BJ van der Walt, red. *Onderskeiding van die Geeste*. Potchefstroom: Instituut vir Reformatoriese Studies, PU vir CHO. p 126-147.)
- Van der Westhuizen, HG, red. 1984. *Dwarswinde op die Kerkwerf*. Pretoria: Kital.
- Van Genderen, J. 1983. *De doop bij Calvijn*. (*In* Van 't Spijker, W *et al.* *Rondom de Doopvont*. Goudriaan: De Groot. p 236-295.)
- Van 't Spijker, W *et al.* 1983. *Rondom de doopvont. Leer en gebruik van die Heilige Doop in het Nieuwe Testament en in die gesiedenis van die westerse kerk*. Goudriaan: De Groot.
- _____. 1980. *Zijn Verbond en woorden*. Goudriaan: De Groot.
- Versteeg, J. 1983. *De doop volgens het Nieuwe Testament*. (*In* Van 't Spijker, W *et al.* *Rondom de doopvont*. Goudriaan: De Groot. p 9-136.)
- Woelderling, JG. 1946. *Het Doopsformulier*. 's Gravenhage: Guido de Bres.